

Говор председавајућег ОЕБС-у, првог потпредседника Владе и министра спољних послова Републике Србије Ивице Дачића на данашњем радном ручку Панела еминентних личности, коме су присуствовали и генерални секретар ОЕБС-а Ламберто Занијер, као и чланови уже групе Минхенске безбедносне конференције:

"Екселенције,
Даме и господо,

Када је Србији поверено да буде на челу ОЕБС-а у 2015, радовали смо се обележавању четрдесете годишњице Завршног акта из Хелсинкија за време нашег председавања. Тај пионирски документ револуционарног концепта свеобухватне безбедности, представљао је историјски тријумф сарадње над сукобима. Деценијама је десет принципа безбедности из Хелсинкија пружало чврсту основу европској безбедности и стабилности. Неки тврде да је Завршним актом из Хелсинкија призната територијална реалност у послератној Европи. У исто време, пажљиво одабран језик овог документа изнедрио је потпуно нов концепт у билатералним и мултилатералним односима, створивши директну везу између „корпи“ политичко-војне димензије и људских права, као суштинске компоненте мира и безбедности. Ова јединствена конструкција започела је политички и идеолошки покрет који ће на крају довести до краја Хладног рата.

Међутим, скорашњи догађаји су угрозили наслеђе Хелсинкија – и у исто време показали континуитет значаја Завршног акта из Хелсинкија. Принципи из Хелсинкија су озбиљно угрожени, а оружани сукоби су поново реалност у Европи. Зато ове године, уместо да прослављамо годишњицу Завршног акта из Хелсинкија, и наставимо с радом на визији безбедносне заједнице са Самита у Астани 2010, председавање Србије ОЕБС-у се бори с најтежом кризом европске безбедности од краја Хладног рата.

Да бисмо пронашли заједнички пут напред, морамо да уложимо сваки напор и учимо из

искуства. Управо због тога смо, заједно са Тројком ОЕБС-а, подржали формирање Панела еминентних личности, са задатком да, кроз своја два извештаја, пружи конструктиван допринос расправи о томе како да превазиђемо поделе у Европи. Користим ову прилику да се свим члановима Панела, а посебно Вама, амбасадоре Ишингер као председавајућем, захвалим на уложеном труду, који је ових дана резултовао завршетком рада на Прелазном извештају.

Препоруке Прелазног извештаја (Interim Report), произишле из „научених лекција“ из кризе у и око Украјине, сада су доступне свим државама учесницима ОЕБС-а. Уверен сам да ће оне допринети расправи о даљем развоју наше Организације. Такође желим да, у сусрет Министарском савету у Београду, изразим наду да ће Панел, кроз свој Завршни извештај, допринети суштинској дебати о безбедности на простору ОЕБС-а.

Даме и господо,

Поновно учвршћивање европске безбедности ће бити једино могуће уколико постигнемо трајно решење кризе у и око Украјине, и заједнички приступимо њеним ширим импликацијама по европску безбедност. Када се сада осврнемо, можемо видети да су корени кризе били много дубљи него што је то ико на почетку могао да увиди. Тензије на релацији Исток-Запад, потхрањене различитим схватањима претњи и безбедносним разлозима, поново су се појавиле и пре избијања кризе. Конструктивно бављење кључним питањима европске безбедности било је тешко већ извесно време. Растуће неповерење, политика конфронтације и све мања приврженост ОЕБС-овом концепту свеобухватне безбедности ометали су сарадњу у различитим областима. Такође смо били сведоци одсуства напретка у области контроле наоружања и другим кључним областима агенде ОЕБС-а. Од избијања кризе у и око Украјине, сви ови изазови су се само погоршали.

У постојећем контексту, ОЕБС би могао да буде користан механизам за ублажавање кризе и отклон од размишљања чији је смисао да добитак за једне значи губитак за друге, и да води ка ангажовању и заједничкој одговорности. Као једина регионална платформа која доводи све кључне актере за сто, ОЕБС одржава кључне линије комуникације отвореним, и изналази могућности за заједничку акцију.

ОЕБС већ има важну улогу у пружању помоћи за смиривање сукоба и олакшавање политичког процеса. Председавање Србије чини све у својој моћи у циљу налажења политичког решења на основу Споразума из Минска. Наши највиши приоритети јесу да спречимо ескалацију кризе у већи сукоб, обезбедимо одржив политички процес, као и заштиту инклузивног и кооперативног карактера рада ОЕБС-а. Србија има добре односе са свим кључним актерима, и посвећени смо раду са њима ка постизању овог циља на непристрасан, транспарентан и поуздан начин. Такође сам уверен да би деескалација на терену и приметан напредак у Трилатералној контакт групи омогућили поновни почетак разговора о ширим питањима безбедности у нашем региону и будућој улози ОЕБС-а.

Уз Трилатералну контакт групу, Специјална посматрачка мисија је највидљивији елемент одговора ОЕБС-а на кризу у и око Украјине. Ипак, сви механизми ОЕБС-а су покренути у решавању кризе, у исто време служећи и као подршка другим кључним корацима које Украјина треба да предузме, укључујући уставну реформу, заштиту права националних

мањина, национални дијалог и помирење. Све у свему, ОЕБС је на убедљив начин показао да може да пружи резултате.

Једна од кључних лекција које смо научили из реаговања ОЕБС-а на кризу у и око Украјине је да треба да ојачамо способност Организације за спречавање и реаговање на сукобе. Међутим, и државе учеснице би такође могле да боље искористе ОЕБС као платформу за превазилажење постојећих подела, обнављање поверења, и поновну изградњу кооперативног приступа заједничким безбедносним изазовима. Уз већу политичку подршку држава учесница, може се учинити много више и у пружању помоћи при решавању продужених сукоба у Молдавији и Јужном Кавказу; бављењу претњама које су последица нестабилности у суседним регионима, укључујући у јужном Медитерану и Авганистану; као и решавању транснационалних и глобалних претњи какве су тероризам, организовани криминал и климатске промене.

Без узајамног разумевања безбедности и заједничког посвећеног реаговања, нарочито од стране кључних актера, ризикујемо ескалацију свих ових изазова. „Замрзнути“ сукоби би могли да се „подгреју“ и поново претворе у оружане сукобе. Нестабилност потхрањује тензије у друштвима које могу да доведу до етничких сукоба, радикализације и насилног екстремизма који доприносе даљој дестабилизацији. Транснационалне и глобалне претње напосто не можете да решавате сами.

Екселенције,

Да бисмо европску безбедносну архитектуру учинили отпорнијом, садашњу културу конфронтације морамо да заменимо културом кооперације и заједничког деловања. Треба да пронађемо начин на који да се опет ангажујемо у заједничким напорима за јачање безбедности широм региона ОЕБС-а. Биће то изазован и дугорочан задатак – али, реалност је да немамо другу могућност.

Не смемо заборавити да делимо одговорност за мир и безбедност у Европи. Треба да се осврнемо на корене Хелсиншког процеса и вредности на којима је био заснован и да учимо од посвећености лидера из доба Хладног рата да заједно раде. У доба далеко већих подела од данашњих, пронашли су храброст и политичку вољу за постизање прагматичног компромиса и избалансирано деловање у складу са свеобухватним концептом и фундаменталним принципима безбедности, који су нас добро служили деценијама.

Обнављање поверења међу државама учесницама ОЕБС-а, уз поштовање основних заједничких принципа и обавеза треба да буду суштински елементи наших заједничких настојања. Упркос свему што се дешава, Хелсиншки принципи су и даље ваљани. Нема потребе за њиховим преиспитивањем. Уместо тога, треба да заједно радимо како бисмо их потврдили и ојачали у доброј вери и отежали њихово кршење.

Имајући то у виду, за следећи месец сам сазвао неформални и инклузивни састанак на високом нивоу у Хелсинкију, како би се размотриле шире импликације садашње кризе по европску безбедност, а посебно ОЕБС. Моје колеге из Тројке, министри Швајцарске и

Немачке, такође ће бити тамо. Тежићемо изналажењу заједничке основе за напредовање дијалога о безбедности и сарадњи. Ово су нека кључна питања за дискусију:

- Како можемо да направимо отклон од конфронтације ка сарадњи? Постоје ли безбедносни изазови на којима можемо да радимо заједно и да се ангажујемо кроз конструктивну сарадњу?
- Како можемо да обезбедимо да се принципи и обавезе на које су се све земље учеснице ОЕБС-а обавезале поштују и примењују у потпуности и у доброј вери?
- И како можемо да ојачамо способност ОЕБС-а да се бави садашњим и будућим изазовима безбедности, укључујући спречавање и решавање сукоба?

Даме и господа,

Дозволите ми да се осврнем на искуство Србије. Наша недавна прошлост оставила нам је тешко наслеђе, али ми напорно радимо да га превазиђемо и направимо позитивну и инклузивну агенду за будућност. ОЕБС игра важну улогу у транзицији Србије, као и на западном Балкану уопште, кроз подршку широком опсегу реформи, као и регионалној сарадњи и помирењу. Присуство ОЕБС-а у региону било је за нас корисно, и чврсто верујем да мисије ОЕБС-а на терену пружају вредан допринос својим земљама домаћинима. Инклузивна платформа ОЕБС-а за дијалог и заједничко деловање – што је један од кључних резултата Хелсиншког процеса – је важан инструмент за стабилност, не само на Западном Балкану, већ широм региона ОЕБС-а. Не треба инсистирати на затварању мисија ОЕБС-а на терену под вештачким изговорима. Истовремено, важно је да мисије имају партнерски однос са земљама домаћинима.

Поверење може да се уништи брзо, али је потребно дуго да се оно обнови. Морамо да предузмемо неке мале кораке ка обнављању поверења. Да бисмо то постигли, најпре треба да упутимо позив свима да се дијалог преусмери ка позитивној агенди, која гледа напред. Али морамо да делујемо одмах, јер време истиче.

ОЕБС је јединствен и непроцењив за међународну заједницу. Садашња криза је истакла његове трајне предности и корисност као организације која је најподеснија за премошћивање јаза и олакшавање заједничких решења. Уколико желимо да осигурамо да ОЕБС настави да ефикасно спроводи свој рад и у будућности, морамо да више уложимо у Организацију, и политички и у погледу ресурса. И тада је на нама да радимо заједно и то добро искористимо.

Хвала."